

۶۱۱. کهن‌ترین نوشته درباره فرقه‌های اسلامی که به دست ما رسیده کدام کتاب است؟

- (۱) بیان‌الادیان نوشته ابومعالی
- (۲) الفصل فی الملل و النحل نوشته ابن حزم
- (۳) مقالات الاسلامیین نوشته ابوالحسن اشعری
- (۴) الفرق بین الفرق نوشته ابو منصور عبد القادر بغدادی

۶۱۲. کتاب «عقد الفرید» اثر کیست و درباره چه موضوعاتی است؟

- (۱) ابن عبدالبر قرطبی - علوم دینی و فرهنگ و تاریخ عصر امویان اندلس
- (۲) ابن عبدربه - دایرةالمعارف علوم دینی و رسوم اجتماعی و فرهنگ عصر عباسی
- (۳) ابن خطیب - ضرب المثل‌ها و خوراک و رسوم اجتماعی و فرهنگی بومیان اندلس
- (۴) عیسی بن احمد رازی - دایرةالمعارف علوم دینی و حیات اجتماعی عصر مرابطون اندلس

۶۱۳. کدام یک درباره کتاب «الاغانی» درست است؟

- (۱) اثر ابوحیان توحیدی و شامل زندگی درباری امویان و عباسیان است.
- (۲) نوشته محسن بن تنوخ قاضی معزالدوله و درباره مجالس و شعر است.
- (۳) نوشته ابوالفرج اصفهانی، شامل تاریخ ادبیات، شعر و شاعری، موسیقی و اطلاعات ادبی و اجتماعی می‌باشد.
- (۴) اثر جاحظ بصری، شامل اطلاعاتی اجتماعی درباره سرایندگان، خوارک، پوشاک، ورزش، جشن‌ها، مشاغل و دادوستد است.

۶۱۴. کدام اثر نوشته ابن ابی زرع فاسی و از منابع تاریخ مغرب است؟

- (۱) جذوة الاقتباس و فتح الباری
- (۲) بغیة الرواد و وفیات الاعیان
- (۳) روضة النسرین و الزبدة الطلب
- (۴) الاتیس المطرب و الذخیرة السنیة

۶۱۵. کدام کتاب از قدیمی‌ترین منابع تاریخ اسماعیلیه است؟

- (۱) المؤیدیه، نوشته ناصر خسرو
- (۲) ریاض الجنان، اثر شرف علی سدیوری
- (۳) افتتاح الدعوه و ابتداء الدولة، نوشته قاضی نعمان
- (۴) الفلك الدوار فی السماء الاثمة الاطهار، نوشته شیخ عبدالله مرتضی

۶۱۶. اولین کسی که کتابی را در علم انساب به معنای دقیق آن به عنوان شاخه‌ای از علم تاریخ تدوین کرده چه کسی است؟

- (۱) هشام بن محمد بن سائب کلبی
- (۲) ابونصر محمد بن سائب کلبی
- (۳) عقیل ابن ابی طالب
- (۴) ابوالحسن علی بن محمد مدائنی

۶۱۷. کتاب «الدور الکامنة» اثر چه کسی و در چه زمینه‌ای است؟

- (۱) ابن حجر عسقلانی - تراجم نگاری
- (۲) صفدی - علم دریانوردی
- (۳) ابن خلکان - حیوان شناسی
- (۴) زرکلی - رجال شناسی

۶۱۸. کدام گزینه در حوزه سبک‌ها و اشکال رایج در تاریخ نگاری اسلامی نادرست است؟

- (۱) واقدی کتاب طبقات کبری را در موضوع انساب به نگارش درآورد.
- (۲) اخبارالطوال دینوری یک تاریخ عمومی است در موضوع دولت‌ها و خاندان‌های حاکم
- (۳) فتوح البلدان بلاذری اثری است درباره سرزمین‌هایی که مسلمانان به شیوه «عنه» و «صلح» فتح کرده بودند.
- (۴) تاریخ بغداد خطیب بغدادی گونه‌ای تاریخ محلی است که به موضوع زندگی رجال و عالمان محلی در آن توجه شده است.

۶۱۹. کدام گزینه درباره عمادالدین اصفهانی و تاریخ نگاری اسلامی در شام نادرست است؟

- (۱) عمادالدین کتاب البرق الشامی را در تاریخ روزگار نورالدین زنگی نوشت.
- (۲) عمادالدین کتاب خریده القصر و جریده العصر را در احوال و زندگی علما و ادبای عصر به نگارش درآورد.
- (۳) عمادالدین کتاب الفتح القدسی را درباره پیروزی‌ها و فتح سوریه و فلسطین به دست صلاح‌الدین ایوبی به نگارش درآورد.
- (۴) عمادالدین کتاب نصره الفتره را در تاریخ ایوبیان بر مبنای ترجمه کتاب نفته المصدور فی فتور زمان انوشیروان خالد کاشانی به نگارش درآورد.

۶۲۰. کدام کتاب را علامه مطهر حلی در تشریح عقیده شیعه امامیه به درخواست اولجایتو ایلخان مغول نگاشته است؟

- (۱) منهاج الکرامه فی معرفه الامامه
- (۲) شرائع الاسلام
- (۳) تهذیب احکام
- (۴) تجرید العقاید

۶۲۱. کدام کتاب را فضل الله بن روزبهان خنجی برای ابوالفتح محمد شیبانی، خان ازبک نگاشته است؟

- (۱) مهمان‌نامه بخارا
- (۲) سلوک الملوک
- (۳) تاریخ عالم آرای امینی
- (۴) ابطال نهج‌الباطل و کشف‌الباطل

۶۲۲. کتاب «تحریر احکام فی تدبیر اهل الاسلام» اثر چه کسی است؟
 (۱) ابن تیمیه (۲) ماوردی (۳) ابن جماعه (۴) علامه حلی
۶۲۳. تمایز محوری بین دوگونه سیره‌نگاری و تراجم‌نگاری در چیست؟
 (۱) منابع سیره مبتنی بر گاه‌نگاری و رعایت توالی تاریخی هستند اما تراجم واجد این ویژگی نیست.
 (۲) زندگی‌نامه تک موضوعی و مستقل سیره و زندگی‌نامه در مجموعه‌ای از زندگی‌نامه‌ها ترجمه نامیده می‌شود.
 (۳) سیره‌نگاری منحصرأ به روایت حیات پیامبر اسلام اختصاص دارد و تراجم‌نگاری به حیات همه بزرگان جوامع اسلامی.
 (۴) سیره‌نگاری وجه غالب تاریخ‌نگاری مسلمانان در قرون نخستین است اما تراجم‌نگاری وجه غالب تاریخ‌نگاری قرون میانه.
۶۲۴. کدام مورد از ویژگی‌های یک موضوع مناسب برای پژوهش تاریخی نیست؟
 (۱) بدیع و نو باشد. (۲) جزئی و محدود باشد.
 (۳) روشن و شفاف باشد. (۴) مبتنی بر امور ذهنی و انتزاعی باشد.
۶۲۵. در پژوهشی با موضوع «نقش بنی هاشم در پیشبرد اهداف رسالت پیامبر اسلام (ص)» متغیر مستقل کدام است؟
 (۱) پیامبر اسلام (ص) (۲) اهداف رسالت (۳) پیشبرد اهداف (۴) نقش بنی هاشم
۶۲۶. ارکان اصلی یک چکیده روشمند کدام است؟
 (۱) پرسش اصلی - مفاهیم کلیدی - منابع اصلی - مفروضات
 (۲) مسئله با پرسش اصلی - فرضیه - روش - دستاورد پژوهش
 (۳) موضوع - پرسش‌های اصلی و فرعی - مفاهیم کلیدی - نتیجه
 (۴) مسئله - متغیرهای وابسته و مستقل - مشکلات مسیر پژوهش - حاصل پژوهش
۶۲۷. روش استقرایی یا ترکیبی در روش تحقیق تاریخ چیست؟
 (۱) در این روش استدلال از کل به جزء منتهی می‌شود.
 (۲) هر چیز به سوی ضد خود کشیده می‌شود و آن مفهوم حرکت دیالکتیک است.
 (۳) تصور هر پدیده با در نظر گرفتن رابطه و روابط آن با سایر پدیده‌ها ممکن است.
 (۴) در بررسی و نتیجه‌گیری در این روش از اجزاء به کل و از اثرات به مؤثر و از معلول به علت می‌رسند.
۶۲۸. مهم‌ترین عناصر نقد بیرونی راوی یک روایت تاریخی کدام است؟
 (۱) شناخت مبانی اعتقادی راوی و تفسیر عقلانی روایت‌های او
 (۲) شناخت زبان و دگرگونی‌های معنایی زبان راوی و فهم معنای حقیقی متن روایت او
 (۳) شناخت هویت فردی و اجتماعی، باورها و گرایش‌های اعتقادی و وابستگی‌های سیاسی راوی
 (۴) شناخت ابزارها و تکنیک‌های به کار رفته در متن روایت او از قبیل علائم، نشانه‌ها، مهرها و
۶۲۹. کدام گزینه مربوط به نقد بیرونی روایت نیست؟
 (۱) اصالت روایت از حیث خط و نوع کاغذ (۲) کیستی او و کشف نسبت او با روایت
 (۳) مقایسه روایت با روایت‌های موازی (۴) زبان روایت
۶۳۰. کدام دست از آثار زیر عنصر زمان را کمتر مدنظر قرار داده است؟
 (۱) شرح حال (۲) نسبت‌شناسی (۳) تک نگاری (۴) خطط نگاری

۶۱۱. گزینه ۳

- **پاسخ صحیح:** اگرچه تاریخ دقیق نگارش "مقالات الاسلامیین" به طور دقیق مشخص نیست، اما عموماً به عنوان یکی از قدیمی‌ترین آثار موجود در زمینه فرقه‌شناسی اسلامی شناخته می‌شود. اشعری در این کتاب به بررسی و نقد آراء و عقاید مختلف فرقه‌های اسلامی پرداخته است.
- **علت انتخاب:** اشعری به عنوان یکی از بنیان‌گذاران کلام اشعری، به بررسی دقیق عقاید مخالفان خود (اعم از معتزله، خوارج و...) (پرداخته و به همین دلیل، کتاب او منبع مهمی برای شناخت فرقه‌های اسلامی در قرن‌های اولیه اسلام است.
- **تحلیل سایر گزینه‌ها:**
- **گزینه ۱ (بیان‌الادیان نوشته ابومعالی):** این کتاب اگرچه در زمینه فرقه‌شناسی نوشته شده، اما از نظر زمانی پس از کتاب مقالات الاسلامیین نگارش شده است.
- **گزینه ۲ (الفصل فی الملل و النحل نوشته ابن حزم):** کتاب ابن حزم نیز در زمینه فرقه‌شناسی نوشته شده و اطلاعات ارزشمندی در مورد فرقه‌های اسلامی ارائه می‌دهد، اما از نظر زمانی پس از کتاب مقالات الاسلامیین نگارش شده است.
- **گزینه ۴ (الفرق بین الفرق نوشته ابو منصور عبد القادر بغدادی):** این کتاب نیز در زمینه فرقه‌شناسی نوشته شده و اطلاعات جامعی در مورد فرقه‌های اسلامی ارائه می‌دهد، اما از نظر زمانی پس از کتاب مقالات الاسلامیین نگارش شده است.
- **نکات کلیدی و توضیحات بیشتر**
- **اهمیت فرقه‌شناسی در اسلام:** با گسترش اسلام و ظهور فرقه‌های مختلف، نیاز به شناخت و بررسی این فرقه‌ها و عقاید آن‌ها احساس شد.
- **کتاب مقالات الاسلامیین:** این کتاب به عنوان یکی از اولین تلاش‌ها برای طبقه‌بندی و تحلیل عقاید فرقه‌های اسلامی شناخته می‌شود. اشعری در این کتاب به نقد عقاید معتزله، خوارج، زنادقه و سایر گروه‌ها پرداخته است.
- **ارزش تاریخی کتاب:** کتاب مقالات الاسلامیین به دلیل قدمت و جامعیت آن، منبع مهمی برای پژوهشگران تاریخ اسلام و فرقه‌شناسی اسلامی است.
- **جمع‌بندی و نتیجه‌گیری**
- با توجه به شواهد موجود، می‌توان گفت که کتاب "مقالات الاسلامیین" نوشته ابوالحسن اشعری یکی از قدیمی‌ترین نوشته‌های موجود در زمینه فرقه‌شناسی اسلامی است. این کتاب با بررسی و نقد عقاید مختلف فرقه‌های اسلامی، به شناخت بهتر تاریخ فکری و فرهنگی اسلام کمک شایانی کرده است.

۶۱۲. گزینه ۲

- **پاسخ صحیح:** کتاب «عقد الفرید» یکی از مهم‌ترین دایره‌المعارف‌های عصر عباسی است که توسط ابن عبدربه تالیف شده است. این کتاب به بررسی گسترده‌ای از علوم دینی، ادبیات، تاریخ، جغرافیا، اخلاق، و آداب و رسوم اجتماعی می‌پردازد و تصویری جامع از فرهنگ و تمدن عصر عباسی ارائه می‌دهد.
- **علت انتخاب:** ابن عبدربه در این کتاب به جمع‌آوری و طبقه‌بندی اطلاعات از منابع مختلف پرداخته است. او در «عقد الفرید» به موضوعاتی چون احادیث، شعر، داستان، تاریخ خلفا، اخبار و آراء دانشمندان و... پرداخته است. این کتاب به دلیل جامعیت و اطلاعات غنی‌اش، یکی از منابع مهم برای مطالعه تاریخ فرهنگ و تمدن اسلامی به شمار می‌رود.
- **تحلیل سایر گزینه‌ها:**
- **گزینه ۱ (ابن عبدالبقرطبی - علوم دینی و فرهنگ و تاریخ عصر امویان اندلس):** ابن عبدالبقرطبی بیشتر به تاریخ و فقه اسلامی پرداخته است و کتاب «عقد الفرید» به او نسبت داده نمی‌شود.
- **گزینه ۳ (ابن خطیب - ضرب المثل‌ها و خوراک و رسوم اجتماعی و فرهنگی بومیان اندلس):** ابن خطیب بیشتر به تاریخ اندلس و ادبیات عربی پرداخته است و کتاب «عقد الفرید» به او نسبت داده نمی‌شود.
- **گزینه ۴ (عیسی بن احمد رازی - دایرةالمعارف علوم دینی و حیات اجتماعی عصر مرابطون اندلس):** عیسی بن احمد رازی در دوره مرابطون می‌زیست و کتاب «عقد الفرید» مربوط به دوره عباسی است.
- **نکات کلیدی و توضیحات بیشتر**
- **اهمیت کتاب عقد الفرید:** این کتاب به عنوان یکی از منابع اصلی برای شناخت فرهنگ و تمدن عصر عباسی به شمار می‌رود و اطلاعات ارزشمندی در مورد علوم مختلف، ادبیات، تاریخ و آداب و رسوم اجتماعی آن دوره ارائه می‌دهد.
- **ساختار کتاب:** کتاب عقد الفرید به صورت موضوعی تنظیم شده و مطالب آن در ابواب مختلف دسته‌بندی شده است. این ساختار به خواننده کمک می‌کند تا به راحتی به مطالب مورد نظر خود دسترسی پیدا کند.
- **تأثیر کتاب بر فرهنگ اسلامی:** کتاب عقد الفرید بر فرهنگ و ادبیات اسلامی تأثیر بسزایی داشته و به عنوان منبعی مهم برای نویسندگان و دانشمندان بعدی مورد استفاده قرار گرفته است.
- **جمع‌بندی و نتیجه‌گیری**
- کتاب «عقد الفرید» نوشته ابن عبدربه، یک دایره‌المعارف جامع و ارزشمند است که تصویری روشن از فرهنگ و تمدن عصر عباسی ارائه می‌دهد. این کتاب به دلیل جامعیت و تنوع موضوعاتش، یکی از منابع اصلی برای مطالعه تاریخ فرهنگ و تمدن اسلامی به شمار می‌رود.

۶۱۳. گزینه ۳

- پاسخ صحیح: کتاب الاغانی یکی از مهم‌ترین منابع برای مطالعه تاریخ ادبیات عرب و زندگی شاعران عرب است. ابوالفرج اصفهانی در این کتاب به شرح حال شاعران، اشعار آن‌ها، روایت داستان‌های ادبی و اجتماعی پرداخته است. این کتاب علاوه بر اطلاعات ادبی، حاوی اطلاعات ارزشمندی در مورد موسیقی، آداب و رسوم اجتماعی، و تاریخ سیاسی و اجتماعی عصر عباسی نیز می‌باشد.
- علت انتخاب: ابوالفرج اصفهانی با تالیف الاغانی، گنجینه‌ای ارزشمند از اطلاعات ادبی، تاریخی و اجتماعی را در اختیار نسل‌های آینده قرار داده است. این کتاب به دلیل جامعیت و اطلاعات غنی‌اش، یکی از منابع اصلی برای پژوهشگران ادبیات عرب و تاریخ اسلام به شمار می‌رود.

تحلیل سایر گزینه‌ها:

- گزینه ۱ (اثر ابوحنیف توحیدی و شامل زندگی درباری امویان و عباسیان): ابوحنیف توحیدی آثار متعددی در زمینه ادبیات و فلسفه دارد، اما کتاب الاغانی به او نسبت داده نمی‌شود.
- گزینه ۲ (نوشته محسن بن تنوخی قاضی معزالدوله و درباره مجالس و شعر است): محسن بن تنوخی نیز آثار ادبی متعددی دارد، اما کتاب الاغانی به او نسبت داده نمی‌شود.
- گزینه ۴ (اثر جاحظ بصری، شامل اطلاعاتی اجتماعی درباره سرایندگان، خوارک، پوشاک، ورزش، جشن‌ها، مشاغل و دادوستد است): جاحظ بصری نیز نویسنده و دانشمند مشهوری بود، اما کتاب الاغانی به او نسبت داده نمی‌شود. جاحظ بیشتر به مسائل فلسفی و اجتماعی پرداخته است.

نکات کلیدی و توضیحات بیشتر

- اهمیت کتاب الاغانی: این کتاب به عنوان یکی از منابع اصلی برای مطالعه تاریخ ادبیات عرب و زندگی شاعران عرب به شمار می‌رود.
- ساختار کتاب: کتاب الاغانی به صورت موضوعی تنظیم شده و مطالب آن در ابواب مختلف دسته‌بندی شده است.
- تأثیر کتاب بر فرهنگ اسلامی: کتاب الاغانی بر فرهنگ و ادبیات اسلامی تأثیر بسزایی داشته و به عنوان منبعی مهم برای نویسندگان و دانشمندان بعدی مورد استفاده قرار گرفته است.

جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

- کتاب «الاغانی» نوشته ابوالفرج اصفهانی، یک دایره‌المعارف ادبی جامع و ارزشمند است که تصویری روشن از ادبیات و فرهنگ عصر عباسی ارائه می‌دهد. این کتاب به دلیل جامعیت و تنوع موضوعاتش، یکی از منابع اصلی برای مطالعه تاریخ ادبیات عرب و تاریخ اسلام به شمار می‌رود.

۶۱۴. گزینه ۴

گزینه ۴ - الانیس المطرب و الذخيرة السنية:

- تالیف: این اثر یکی از آثار مشهور ابن ابی زرع فاسی است.
- موضوع: کتاب به تاریخ و شخصیت‌های برجسته مغرب اختصاص دارد و از منابع مهم برای مطالعه تاریخ این منطقه به شمار می‌رود.
- دلیل انتخاب: این گزینه به طور مستقیم به هر دو بخش سوال پاسخ می‌دهد: هم تالیف ابن ابی زرع فاسی است و هم به عنوان منبعی برای تاریخ مغرب شناخته می‌شود.

دلایل نادرست بودن گزینه‌های دیگر:

- گزینه ۱ - جذوة الاقتباس و فتح الباری: این دو اثر هرچند مهم هستند، اما تالیف ابن ابی زرع فاسی نیستند و ارتباط مستقیمی با تاریخ مغرب ندارند.
- گزینه ۲ - بغية الرواد و وفیات الاعیان: این اثر نیز به ابن ابی زرع فاسی نسبت داده نمی‌شود و موضوع آن به طور خاص به تاریخ مغرب اختصاص ندارد.
- گزینه ۳ - روضة النسرین و الزبدة الطلب: این اثر نیز به ابن ابی زرع فاسی تعلق ندارد و موضوع آن با تاریخ مغرب ارتباطی ندارد.

نکات کلیدی و توضیحات بیشتر

- ابن ابی زرع فاسی: او یک مورخ و محدث مغربی بود که در قرن هشتم هجری می‌زیست. آثار او به ویژه در زمینه تاریخ و شخصیت‌های مغرب از اهمیت بالایی برخوردار است.
- تاریخ مغرب: منطقه مغرب شامل کشورهای شمال آفریقا مانند مراکش، الجزایر و تونس می‌شود. تاریخ این منطقه غنی و پرفراز و نشیب است و آثار بسیاری در این زمینه به رشته تحریر درآمده است.
- اهمیت منابع تاریخی: شناخت منابع تاریخی برای مطالعه هر دوره‌ای از تاریخ ضروری است. این منابع به ما کمک می‌کنند تا به درک عمیق‌تری از رویدادهای گذشته دست پیدا کنیم.

جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

- پس از بررسی دقیق گزینه‌ها و تحلیل دلایل، به این نتیجه می‌رسیم که گزینه ۴ (الانیس المطرب و الذخيرة السنية) پاسخ صحیح به سوال است. این اثر به دلیل تالیف ابن ابی زرع فاسی و موضوع آن که تاریخ مغرب است، بهترین گزینه برای پاسخ به سوال مطرح شده می‌باشد. سایر گزینه‌ها یا به ابن ابی زرع فاسی نسبت داده نمی‌شوند یا موضوع آنها با تاریخ مغرب ارتباطی ندارد.

۶۱۵. گزینه ۳)

- **تالیف:** این اثر یکی از مهم‌ترین و قدیمی‌ترین منابع تاریخ اسماعیلیه است که توسط قاضی نعمان، از فقهای برجسته اسماعیلی، تالیف شده است.
- **موضوع:** کتاب به تاریخ اولیه اسماعیلیه، از جمله ظهور، گسترش و عقاید این فرقه می‌پردازد.
- **دلیل انتخاب:** این گزینه به طور مستقیم به سوال پاسخ می‌دهد. قاضی نعمان از اولین کسانی بود که تاریخ اسماعیلیه را به صورت جامع و منظم به رشته تحریر درآورده است.

دلایل نادرست بودن گزینه‌های دیگر:

- **گزینه ۱ - المؤیدیه، نوشته ناصر خسرو:** اگرچه ناصر خسرو یکی از شاعران و اندیشمندان اسماعیلی بود، اما اثر او بیشتر جنبه ادبی و فلسفی دارد و به تاریخ جامع اسماعیلیه نمی‌پردازد.
- **گزینه ۲ - ریاض الجنان، اثر شرف علی سزپوری:** این اثر اگرچه به تاریخ اسماعیلیه می‌پردازد، اما از نظر زمانی بسیار متأخرتر از "افتتاح الدعوه" است و به همین دلیل نمی‌تواند از قدیمی‌ترین منابع تاریخ اسماعیلیه محسوب شود.
- **گزینه ۴ - الفلك الدوار فی السماء الائمة الاطهار، نوشته شیخ عبدالله مرتضی:** این اثر نیز به تاریخ اسماعیلیه می‌پردازد، اما از نظر زمانی متأخرتر از "افتتاح الدعوه" است و به همین دلیل نمی‌تواند از قدیمی‌ترین منابع تاریخ اسماعیلیه محسوب شود.

نکات کلیدی و توضیحات بیشتر

- **قاضی نعمان:** او یکی از مهم‌ترین فقها و متکلمان اسماعیلی در قرن چهارم هجری بود. آثار او در تبیین عقاید و تاریخ اسماعیلیه بسیار مؤثر بود.
- **افتتاح الدعوه:** این کتاب به عنوان یکی از اولین و جامع‌ترین منابع تاریخ اسماعیلیه شناخته می‌شود و اطلاعات ارزشمندی درباره مبانی اعتقادی، تاریخ سیاسی و اجتماعی اسماعیلیان اولیه ارائه می‌دهد.
- **اهمیت منابع تاریخی:** شناخت منابع تاریخی برای مطالعه هر فرقهای از جمله اسماعیلیه ضروری است. این منابع به ما کمک می‌کنند تا به درک عمیق‌تری از تاریخ، عقاید و تحولات این فرقه دست پیدا کنیم.

جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

پس از بررسی دقیق گزینه‌ها و تحلیل دلایل، به این نتیجه می‌رسیم که **گزینه ۳ (افتتاح الدعوه و ابتداء الدولة)** پاسخ صحیح به سوال است. این اثر به دلیل تالیف قاضی نعمان و قدمت آن، بهترین گزینه برای پاسخ به سوال مطرح شده می‌باشد. سایر گزینه‌ها یا از نظر زمانی متأخرتر هستند یا به تاریخ جامع اسماعیلیه نمی‌پردازند.

۶۱۶. گزینه ۱)

- **تالیف کتاب الجاهلیة و السيرة:** هشام کلبی اولین کسی است که به صورت منظم و علمی به تدوین تاریخ نسب‌های قبیله‌ای عرب، به ویژه در دوره جاهلیت و صدر اسلام پرداخته است. کتاب الجاهلیة و السيرة او یکی از مهم‌ترین منابع اولیه برای مطالعه تاریخ نسب‌های عرب به شمار می‌رود.
- **دلیل انتخاب:** هشام کلبی با رویکردی علمی و تاریخی به موضوع انساب پرداخته و کتاب او به عنوان اولین اثر جامع در این زمینه شناخته می‌شود.

دلایل نادرست بودن گزینه‌های دیگر:

- **گزینه ۲ - ابونصر محمد بن سائب کلبی:** این فرد شخصیتی متفاوت با هشام کلبی است و در زمینه انساب آثار شاخصی ندارد.
- **گزینه ۳ - عقیل ابن ابی طالب:** عقیل بن ابی طالب یکی از عموهای امام علی (ع) بود و بیشتر به عنوان یک شخصیت نظامی و سیاسی شناخته می‌شود تا یک مورخ نسب‌شناس.
- **گزینه ۴ - ابوالحسن علی بن محمد مدائنی:** مدائنی نیز از مورخان معروف اسلامی است، اما آثار او بیشتر به تاریخ عمومی و حوادث اسلامی اختصاص دارد و در زمینه انساب به اندازه هشام کلبی تخصصی نیست.

نکات کلیدی و توضیحات بیشتر

- **علم انساب:** علم انساب به مطالعه نسب‌ها و شجره‌نامه‌های افراد و قبایل می‌پردازد و یکی از شاخه‌های مهم تاریخ است.
- **هشام کلبی:** او از علمای نسب‌شناس و مورخان برجسته قرن دوم هجری بود و به دلیل تالیف کتاب الجاهلیة و السيرة به عنوان پدر علم انساب شناخته می‌شود.
- **کتاب الجاهلیة و السيرة:** این کتاب اطلاعات مفصلی درباره قبایل عرب، بزرگان آن‌ها، روابط قبیله‌ای و حوادث تاریخی دوره جاهلیت و صدر اسلام ارائه می‌دهد.
- **اهمیت علم انساب:** شناخت نسب‌ها و شجره‌نامه‌ها برای درک بهتر ساختار اجتماعی، روابط سیاسی و فرهنگی جوامع گذشته بسیار مهم است.

جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

پس از بررسی دقیق گزینه‌ها و تحلیل دلایل، به این نتیجه می‌رسیم که **گزینه ۱ (هشام بن محمد بن سائب کلبی)** پاسخ صحیح به سوال است. هشام کلبی با تالیف کتاب الجاهلیة و السيرة، اولین کسی بود که به صورت علمی و منظم به موضوع انساب پرداخته و به همین دلیل به عنوان پدر علم انساب شناخته می‌شود. سایر گزینه‌ها یا شخصیت‌های دیگری هستند یا در این زمینه آثار شاخصی ندارند.